

S knjižne police

Mentorstvo in profesionalna rast učiteljev

C. Peklaj (ur.) (2007). Mentorstvo in profesionalna rast učiteljev. Ljubljana: Center za pedagoško izobraževanje Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Učbenik je nastal v soavtorstvu univerzitetnih učiteljic in asistentk različnih predmetnih področij, ki izobražujejo prihodnje učitelje na Filozofski fakulteti v Ljubljani in so se pri tem povezale v projektu Partnerstvo fakultet in šol, ki je potekal v letih od 2004 do 2007, z mentorji teh študentov v praksi. Vsem prihodnjim učiteljem in še posebno mentorjem teh kot vodilo pri njihovi profesionalni rasti je učbenik tudi namenjen in tako izpolnjuje praznino na tem področju, saj se na izboljšanje izobraževanja učiteljev in predvsem izobraževalcev teh pogosto pozablja, tako da ni presenetljivo, da je to tudi prvi med trinajstimi konkretnimi cilji lizbonske strategije, na kar opozarja prva avtorica prof. ddr. Barica Marentič Požarnik. Pri tem ne smemo pozabiti tudi na izobraževalce samih učiteljev mentorjev, saj bodo obravnavane vsebine in nekatere empirične ugotovitve tudi njim v veliko pomoč pri načrtovanju nadaljnjih izobraževanj.

V prvem prispevku z naslovom *Vloga mentorja pri spodbujanju profesionalne rasti študentov – prihodnjih učiteljev* avtorica prof. ddr. Barica Marentič Požarnik skuša odgovoriti na vprašanje, kako postati dober učitelj oz. dober mentor in kako ta proces profesionalne rasti tako učiteljev kot mentorjev lahko spodbudimo in podpremo. Pri tem sledi temeljni zamisli, da je profesionalni razvoj zakoreninjen v celotni osebnosti, tako da bralca od vsega začetka sistematično vodi v refleksijo lastnih pričakovanj, pojmovanj in izkušenj, ki jih lahko nato smiselno poveže z različnimi teoretičnimi perspektivami in modeli. Tako nas najprej sooči s sodobnimi izzivi in spremembami v pojmovanju učiteljeve vloge in nato z različnimi plastmi učiteljeve profesionalnosti po Fredu Korthagnu – od osvajanja različnih spretnosti poučevanja in zmožnosti oz. kompetenc prek učiteljevih osebnih pojmovanj in njegove poklicne identitete do tako imenovanih »jedrnih« lastnosti učiteljeve osebnosti. Sledijo vprašanja v zvezi s fazami profesionalnega razvoja, ključnimi dejavniki tega in sistematična predstavitev faznega modela po Ruth Zuzovski, ki je še zlasti primeren za mentorja in njegovo vlogo, saj povezuje stopnje razvoja s cilji usposabljanja in metodami, tako da ima tudi izrazito praktično vrednost. Pri predstavitvi različnih modelov izobraževanja učiteljev zlasti poudari pomen neprenehnega povezovanja teorije in prakse, za uspešnost česar je med drugim pomembno tudi vzpostavljanje partnerskega odnosa med fakultetami in šolami. Tej ideji pa zvesto sledi tudi sama v celotnem prispevku, saj bralca neprenehoma spodbuja k razmisleku o lastnih izkušnjah, njihovi refleksiji, povezavi s teoretičnimi modeli in načrtovanju novih korakov v praksi (razmisleki in vaje v celotnem besedilu).

Sledi torej modelu izkustvenega učenja študentov, učiteljev in njihovih mentorjev, ki ga predstavi v zadnjem poglavju in podkrepi z mnogimi metodami, ki jih lahko učitelji oz. mentorji uporabijo pri lastnem profesionalnem razvoju ali pri delu s svojimi študenti.

Ta prispevek izziva učitelje in mentorje v temeljne razmisleke o njihovi vlogi in njihovem delovanju in jih tako usmerja na njihovi poti profesionalne rasti ter jim hkrati ponuja ogromno zamisli za njihovo spodbujanje in vodenje študentov prihodnjih učiteljev. Posebno dobrodošle so ob vsakem poglavju tudi usmeritve za nadaljnje poglobljeno branje v našem prostoru dosegljivih in aktualnih prispevkov v zvezi s posamezno problematiko.

Zmožnostim oz. kompetencam učiteljev – mentorjev študentov se poglobljeno posveti *doc. dr. Melita Puklek Levpušček* v naslednjem prispevku in tako dopolni razmislek o zmožnostih učiteljev in mentorjev v prvem prispevku. V njem gre za sistematičen pregled kompetenc učiteljev mentorjev, ki je v zadnji različici nastal v sodelovanju med fakultetnimi izobraževalci in učitelji mentorji, z upoštevanjem specifičnih značilnosti študentov prihodnjih učiteljev. Vsak mentor lahko ob tem naredi poglobljeno samoanalizo lastnih kompetenc – svojih krepkih in šibkih točk, kar je bistveno za nadaljnji razvoj njegove profesionalnosti in bolj kakovostno delo s študenti, saj lahko pride do jasnejšega uvida, na katerih področjih dela se mora še izpopolniti.

Prispevek z naslovom *Pedagoška praksa avtoric doc. dr. Tatjane Resnik Planinc in asist. Mojce Ilc* ima za učitelje mentorje še zlasti veliko uporabno vrednost, saj se posvetita nekaterim vsebinskim in organizacijskim segmentom pedagoške prakse. Izpostavita pomen načina sprejetja študenta, razvijanja reflektivnega mišljenja, načrtovanja opazovanja pouka z dajanjem ustrezne povratne informacije, svetovanja in pisanja poročila tako študenta kot učitelja mentorja. Pri tem so dobrodošla konkretna navodila in predlogi, ki jih dodajata kot primere za razjasnjevanje pričakovanj, tako od mentorjev kot študentov, in postavljanje jasnih ciljev in kriterijev ocenjevanja v obliki prilog. Avtorici sta se torej osredotočili na nekaj področij dela, za katera mentorji sami ugotavljajo, da niso najboljše usposobljeni zanje, kar so pokazale empirične ugotovitve, predstavljene v prejšnjem prispevku. Zanimiv pa je tudi vpogled v to, kakšnega mentorja si želijo študentje glede na njegove osebne lastnosti in strokovno znanje, do katerega sta avtorici prišli na podlagi analize mnenj študentov o opravljeni pedagoški praksi.

Še konkretnije nas v problematiko opazovanja pouka in dajanja ustrezne povratne informacije popelje *mag. Brigita Kosevski Puljić* in poda primere različnih mogočih pristopov k opazovanju, od zelo celostnih in neusmerjenih do bolj analitičnih in ciljno usmerjenih, ki jih ponazori s konkretnimi primeri opazovalnih shem. Avtorica posebej opozori na pomen priprave na učno uro in dajanja povratne informacije ter vlogo mentorja v teh dveh fazah, ki sta ravno tako bistvenega pomena kot osrednja, da samoopazovanje pouka lahko doseže svoje namene usposabljanja in profesionalne rasti. Posebej vse učitelje tudi »nagovarja« na kolegialne hospitacije in jih pri tem skuša soočiti z osebnimi zavorami do teh, pogoji za uspešno izvedbo in njihovim pomenom za profesionalno rast.

Posebna praktična vrednost tega prispevka je v številnih konkretnih primerih shem in dejavnostih, ki bralca nagovarjajo k osebnim razmislekom v zvezi z lastnim razvojem, vlogo – tako učitelja kot mentorja, izkušnjami ter ponujajo nekaj praktičnih vaj za uspešnejše dajanje in sprejemanje povratne informacije.

Doc. dr. Alojzija Židan pa se osredotoči na mentorjevo vlogo vzornega modela, ki je zelo pomembna zlasti v prvi fazi usposabljanja, ko se študentje – prihodnji učitelji komaj začnejo soočati s prakso in so še precej negotovi ter je v ospredju cilj, da si pridobijo nekatere temeljne spretnosti poučevanja.

Za konec nas *doc. dr. Monika Govekar Okoliš* skuša soočiti z razlikami med mentorji pedagoške in andragoške prakse. Najprej povzame nekaj značilnosti učinkovitega oz. neučinkovitega mentoriranja, ki so dokaj univerzalne, nato pa poda poskus primerjave predlaganih kompetenc za mentorje na pedagoški in mentorje na andragoški praksi ter nas usmerja v sistematični razmislek o razlikah med pedagoško in andragoško prakso glede na različne vidike. Prispevek je zlasti zanimiv za mentorje na andragoškem področju, izobraževanju katerih se v našem prostoru do sedaj sploh ni posvečalo veliko pozornosti.

Učbenik s svojimi teoretičnimi izhodišči in modeli, empiričnimi ugotovitvami, množico konkretnih primerov, izzivov za razmislek in vajami predstavlja vez med teorijo in prakso, tako da ga priporočam vsem mentorjem učiteljem in njihovim izobraževalcem. Nekje na poti profesionalnega razvoja pa lahko nagovori in izzove tudi slehernega študenta – prihodnjega učitelja oz. učitelja, ki je že potopljen v prakso.

Dr. Barbara Šteh